

MISCELLANEA

56
Kings.

821.446

- 471

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

25
I R O K É Z

BOHÓSDI VAGY BOHÓZAT

A B D É R Á B A N

Í R T A

C Z I N K E F E R E N T Z

A' PESTI KIR. FŐ ISKOLÁKBAN MAGYAR NYELVET
LITERATÚRÁT TISZTI ÍRÁST TANÍTÓ
PROFESZSZOR

B U D Á N N

A' MAGYAR KIRÁLYI UNIVERSZITÁS BETŪIVEL

1 8 2 5.

Misce stultitiam consiliis brevem!

Dulce est disipere in loco.

Horat. IV. 12.

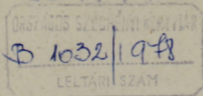
A' vélemény tsendesen munkálkodó ráspoly, melly a' vele ellenkező vasat dörgöli, korholja, egészenn elkoptatja.

*Villers (korondzott) Értekezése
a' Reformátzióról. Párizs, 1804.*

Országos Széchényi Könyvtár

(E2)

821.470

NS. ÉS. NTES. VITÉZLŐ.
BALLA. KÁROLY. ÚRNAK.
A' ZSEBTÜKÖR.
SZÉP. LELKÜ. SZERZŐJÉNEK.
TISZTELETÜL.
HA. A' SORS. ÚGY. AKARJA.
ÖRÖK. EMLÉKEZETÜL.

1825.

EGYSZER'SMIND.

FŐ. NS. NS. ÉS TUDÓS.

HALLGATÓIMNAK.

A' BÖLTSELKEDÉS. A' TUDOMÁNYOK.

HAZÁNK, NEMZETI. NYELVÜNK.

IFJÚ. BARÁTINAK.

BARÁTIMNAK.

A' PESTI. KIR. UNIVERSZITÁSRÓL.

HAZÁRA.

AZ. ŐSZI. NYUGVÓ.

NAPOKRA.

MULATSÁG. VÉGETT.

'S AZ. OTTHON. VARROGATÓ.

SZÉPEKNEK.

VÁSÁR. FIA. GYANÁNT.

Én a' kit a' bölts *kritikusok*, 's a' *gyermek*ek,
sárral hajigáltak — nem gonosz tréfájimért —
nyilván, az ország fő piatzin, Pesten, Budán,¹
több múlt nyara, tele, hogy nevetek, és hallgatok.
Szóllalni tetszett, nagy sokára, most megint,
's veled katzagni, *Földim*, a' világ baját.

Heráklitussal sírjak? Én nem —! Natragulyát,
húnyort, nem ittunk: Éljen okosabb *Demokritus*!
Sárral hajigálni —! De ha van okok? Tudod, miért
dühödnek? Én az *áspisok sziszegéseit*,
jó BALLA, tudd meg, hogy *halálba gyűlölöm*:
a' módi szajkót gyűlölöm! Hinc lacrimae!
Nekik: *aszpizok! Asz, esz, isz, osz, usz*, — ám

mind ez, *pizok*,
az én szememben, türhetetlen tsúf *pizok*,
magyar beszédünk napkeleti, természeti,
szokása ellen, ott, a' hol nem úgy beszél
a' nemzet. Ugyan is, jó: *kamasz, vesz, visz, kosz*
— *usz!* —

ebeit *uszítván* ezzel a' magyar juhász,
tolvajra, vadra. — De ha, szokott *susogásaink*
helyett, *sziszegnénk*, vagy *szuszognánk* mindenütt
(*görögösz, latánosz, édesz*, ez a' harmónia!)
tsak rajta! — már így nem magyar, korts a' beszéd,
nekünk, az *Árpád* nem fajúlt unokájinak,
Neologuszok, a' ti *kárhozott* ajakitokon!
„S e' *kárhozott* szó?“ — Letzke: mert *kárt hoz-*
tatok,

édesded — és hány miliom törzsökös Magyar
gyönyörű beszédjét törve, rontva, *JÓZSEFÜNK*
halála óta! 'S ám nekik *deák*, ez is
buta szó: *latán* jobb! „*Sztille! Sztille!*“ németül,
már szebb ez is, mint, *Stille!* — *Kárt Török,*
Tatár,

nem tett nagyobbat! Muszsa Basa, Szécsényinek
irt levelet. Am ő, bár Török, magyarul beszéll,
adtáz, hogy értsék. E' szavam darabos, kemény,
mint a' Basáé, lám nekem is? Felelheted.

Nem bánom. A' vad gondolat — ez, az enyím, de a'
köntösse, a' szó, hogy magyar, tagadhatod?

Így szóll az ország. Egy hazánké a' szavam:
nem én koholtam. „*Válogatni nem szabad?*“

Szemelni, igen, a' jobbat — de tsak, a' hol lehet.
Kérdem: *Van é nyelv, hol nemesebb, parasztosabb,*
ne vólna? Válaszsz itt, okosan, válaszsz, ne ronts!

Példát szeretnél? Vedd, nosza, *Páriz Pápaít:*

„*rom, adia, alagya, kého, purgoma, lármonya,*“
hány, falusi mende-monda, mint „*markó füles!*“

Jobbitsd: *idéa, elegyia, szép harmónia,*
epigramma, ekhó. Rom, mint om, elavúlt gyökér.

Nem jobb ez újabb: *romladék*, vagy *omladék?*

Köz, fő nemes így szóll, 's a' paraszt is érti ezt;
sem így, sem amúgy nem, a' görögöt. — *Itt rontani,*
felelj, mi szükség? Uraimék, *Neologuszok!*

Ti, elhagyátok intő *Herkules oszlopát!*

'S ám, *új világot leltetek?* Az okos *Spanyól*

fel nem tserélte nyelvét, *irokéz; eszkimó,*
kakukkolással: mert, ha igaz, ekként beszéll,
ott, a' barom-ember. Oh, Ti — ! Noha szent, és
ditső,

köz, a' mi tzélunk: *Nemzetünk nemesíteni!*

de, Ti, meszsze, Ti, tovább mentetek, vezéreink:

Máró, Homérus, Tullius, Demosztenez,
 nagy nyomdokin túl, mintsem azt *filozofia,*
politika, szív, ész, HAZA, javallhatná! Ha kell;
 új példa: *Voltér.* Mit nem irt ő?! 'S ám tsak egy
 szótskát: *szotizé,* ezt koholta, kénytelen
 ezt is — midőn az új tárgynak nem vólt neve —
 egyedül tsak ezt ő, élteben. 'S így olvasák
 fejedelmek, a' nép, mind örömet, mert értheték.
 Mi a' külömbség? A' ti nyelvetek — *chaosz,*
 fele érthetetlen, nemzeti lélek gyilkoló,
 vad *hatirka!* No mi ez? Kérdezitek. A' szó,
tseh szó,

az az: *haramiák nyelve!* Nem ez, az a' ti, új,
 vagy ó szabású, fele magyar, dadogásotok?
 'S mink ezt tanuljuk? *Németet,* vagy *frantziát,*
olaszt, vagy *anglust,* én örömeoseb —! 'S nem
 külön-

vallásom, emez, itt: nem magam boszszonkodom,
 a' sok vadótzra. „*Krisztusz, és Januáriusz!*“
 Így szóllotok, írtok, *Mit nyerünk,* azt kérdezik,
e' módival? Új, mély *képzetet, tudományt?* Nosza!
 Menjünk „*Aegyptbe!*“ — Új „*uniformba!*“ *Képzélet,*
bájos, szüperb, új! 'S ám tsak egy két új magyar
 szótskába rejtve! *Kontesz Lotti* ditsekedett:
 ő érti az egész *Mondolatot, Új Szellemet;*
 hogy ő ezentúl úgy beszéll az inással is;
 hogy néki tsak a', szép, a' mit *Ilus, Kató,* nem ért;
 tsak az „*gyönyör,*“ a' mit gúnyol, és kifütyül *Szatír!*
 's a' t. — Ezt egy fényes úri társaság
 tapsolva vette: „*Gusztusz? Új harmónika!*“
 's a' t. — Más nap, a' jelen vólt völegény —
 már ezt ki hinné? — ezt az *édes tzedulát,*
 egy szép inastól küldi *kontesz Lottinak:*
 „*Ag y ő, örökre, Lotti! ha, az új magyar*
helyett,

„e' hasznosabb, szebb nyelvet, ezt — török, szakad—
 „meg nem tanúlod!“ — „Aszszonyom! Ihon, a'
 pakét!“

E' szóval ugrott Zsán tovább: „*Voilà un paquet!*“
 Tsudálkozik az ősz atya, a' gróf: „*Lássuk, mi ez?*“
 Felnyitja. „*Tót könyv?*!“ Felkiált. „*Nesze, Bernolák!*
 „*Jól tette, okosan!*“ — „'S hát az *esztetika*, talán,
 „nem terjed?“ X — X, *három X* — szó, és *mimik*,
 „nem festik igaz új színnel a' természetet,
 „a' *Haramiákban?* (neki: *Haramják!*) Hát nye-
 rünk.

„Tagadod? *Zoil* vagy.“ Egy fiatalka *Neologosz*
 nekem azt felelte. Hah, piha! *Burnót* kell ide —!
 De hibát találni, könnyebb, mint — nem botlani.
 Magam is: *homó sum!* Oh Ti, falusi, jó Papok —
 im száz helyett, két példa — ha nemesíteni,
 kihúzni, a' pór népet a' mély putriból,
 's emelni, majd a' fellegekig, szándékokot —
 ne szálljatok le, ah, le ne ereszkedjetek
 a' néphez! Ötet, ötöt kell emelnetek,
 magatokhoz! Ezt hogy —? Könnyedén. *Az út rövid:*
az új magyar nyelv! Hát legyetek *Neologoszok!*
 Úgy szólljatok, hogy majd se nép, se földes úr,
 ne értse szavatok, vagy, legalább, felényire
 tsak allig! — Egy két észrevételem segít:
Az, a' — parasztos; azt az új simúlt beszéd,
tón, gusztusz, amaz új *grammatike,* nem szenvedí;
 hagyjuk ki! — Így leszsz: *iszsza szolgáló vizet;*
bort iszsza tsaplár; vágja fát béres; kotsis
lovat vakarja! Istenem! Ez is, ez is magyar?
 Eddig nem úgy vólt; tudja ezt a' gyermek is.
 Nálunk az ember fia *vizet iszik, bort iszik,*
 's majd, változattal, *iszsza a' bort, a' vizet.*
 „*Szabad a' tzikornya?*“ Néha; de soha se, rontani!

Rétor, Poéta, tartsd meg e' regulát; ne ronts!
 De, félre tsaptunk. Oh, nehéz, a' tengerenn
 átúszni! — *Van két kis, halotti, hajdani,*
remek beszédünk; ezt kövessük mindenütt!
 Másik tanátsom. „*Ysa, odutta, isemucut,*
 „*heon, tilutoa, meñd, vogmuc, pur, es chomuv;*“
 's a' t. — hány szép téli zöld, örök virág,
 gyöngyötske, *briliánt!* Mind ezekkel illik, az
 egyházi pompát, ünnepi szent beszédeket,
 legalább ezentúl, felpiperézni, 's így tovább —
 azt úgy is értjük — a' magyar *kátékat* is!
 Még egygyet: *Új, köz nyelvet akarunk? Réthy úr*
kidolgozá; kész. Ezt vegyük bé! „*Gyönyör*“ —
 ez is!

„*A, ä, o, ö, e, ë, i, ü, u;*“ ezután így olvasunk,
 egytől, kilentzig! „*Dut, adut, ädut, odut;*“ IS-
 TENÜNK

szent nevei. Ezután, hiszem azt, így imádkozunk!
 Hoszszú hasonló szent lajstrom következik.

Isten velünk, jó, jó Papok! Én tovább megyek,
 tanulni, magam is. *Neologuszok!* Új, nagy, ditső
 pályátok, a' *Szép, Jó, Igaz,* mély titkait
 feszegetni, nyílt meg! Ám, Ti, nem üres hangokat,
Ekhót, vadásztok! Én is arra kullogok,
 már — tegnap óta — *budakeszi tanítványotok,*
 még *osztobátság;* de hiszen, a' jó kedv tsapong,
 a' *mord is* — igaz az, hogy tanulni lángolok,
 sőt, a' mi több, nem dítsekedem, tanítani
magyar Soroksárt, fészketem *Budakeszt* kivált,
 az új *magyarra.* „*Krisztusz, és Januáriusz.*“
 e' lesz az első letzke, 's úgy következik
 a' többi *sziszegő: Krisztuszom,* így! Hát, *Jészu-*
 szom,

hát, *Isztemem isz?* Ez, ám, idővel, majd mikor

eljö utolsó *Ánti*, prédikállani —

Abdéra üdvét, mint *sziszegő Irokéz - Magyar*,
így leszs idövel, mind ez így, a' többivel!

Thómasz, *Johannesz*, *kedvesz*, *édesz Onkelünk*,
Agnesz, *Juliszszal*, vagy *Zsülivel* és *Czenczivel*,
így énekelnek akkor — a' szent *chóruszon*,
görög *eszthesziszszel*, mint *Themesz*, *Eperjesz*,
Marosz!

Örvendj, Hazám! Söt, hív unokák, örvendjete!
Ti, bóldogabbak! Mink, öregek, nem érzük azt,
jaj, mink nem —! Akkor új, *görögös* *Á B C-e*
leszs,

magyar *Alp-habétum*, akkor e' leszs a' neve.

Az új beszédből mind kimarad a' vastag *Ess*,
mint a' *zsidóból*: mert, hiszen, az rokon velünk.

A' számolásbann, a' *zsidó* első tized —

ah, *quel bizarre goût!* — jól tudod, hányszor
susant.

Ditső jövendő! BALLA! Hát, *okoszodj* velünk:
legyünk tanuló *társzak*, új *Szul - majszterek*
magyar *iszkolánkban*. — Olvasám *Zsebtükrödet*,
és melly örömmel! *Am*, *tizenkét kis sorod*,
mondám, *nyom annyit*, mint *huszonnégyszázöt*,
tele, *módi szeszszel*, *szuszszal!* — A' toll vétkeid,
szép kerted, *egy két*, *vad kökény óltványjait*,
elhallgatom. *Hogy tudsz magyarul*, ez is *tsuda*,
ez új *világban!* Hejj, de, megállj! Vas a' fejed,
három vas inget hordozol vas mellyeden:
ma, írni merni! —!? *Hogy nem úgy írsz mindenütt*,
szkolasztik uszszal a' fület nem sérted úgy,

's nem kész akartva, *Földim*, oh jaj, jaj NEKED, jaj, már ez egygyért, mint nekem, *Bohósdimért*, nyárs, kard, kötél! Szép álmodat így ijeszthetem! ? Olvasd mesémet, értsd! Ha, nem — oda vagy velem!

A' MADARAK GYÜLÉSE.

(*Mese, mese: hun vót, hun nem vót!*)

Metempszikózis: hím majomból lett madár!
 „*Szajkó* ezentúl: most *tsevegő*, előbb *kuka*;
 „'s ha akarod, egygyütt, légy örök *kaméleon!*“
 Így szólla *Jupiter*, 's dörgölé szemöldökét,
 mellyel teremt, ront, szór esőt, vagy menykövet.
E' módi Szajkó, tsak minap, megjárta vót
 Tólnát, Baranyát, söt Párizsig, söt Londonig,
 Rómaig is ki kirepült a' tsapodárkodó:
 noha *paszszuséért*, az égi nagy harmintzádon,
 tsak egy petákot sem fizetgetett, nem ő.
 'S a' *tzélja*? *Módit hozni bé, a' nemzeti*
madár-nyelvekbe. 'S így nyitott *Universzítást*.
 Halljuk, mi történt! *Viszszajöttét a' király*,
 a' *Sas*, megértvén, jó korán idézteti,
 titkos tanátsba, 's a' madarak küldöttjei
bolházkodának, míg urok *tetvészkedett*.
Ez, módi. Szabad itt említeni bogarat, legyet.
 De, hisz' amaz otsmány féргеget—? Illik, illik ezt—?
Bolházkodának! Mitsoda szó! Buta, koszlobár.
 'S ezt, a' tanátsbann? Igen is. És miért ne ott?
 Madár nem ásít, nem metéli körmeit,

mint új kanapéján, *Irka Máté*, sem *Kurirt*,
románt, nem olvas. De, mit is tegyen, ha nints
 dolog?

Oh ember! Az időt a' *madár* nem így öli!
 Mondám. 'S ama' híres gyűlés, hol vólt a' tanás?
 Ha eszembe jutna! Nem akarok fillenteni:
 a' *Mátra* tetején, egy feketés, zordon kopár,
 köszikla ormán. Udvari fényes *felkelés*
 (levé) előzván, déli tizenegy órakor,
 szokás szerint, az illy *kriminális* dolgokat,
 nagy *gálla* vólt ma. Vén, ripatsos kérgű fenyők,
 tölgyek, keríték a' királyi fő tanyát,
 körös-körül, úgy, hogy tsak ugyan ez állana
 fellyebb azoknál. A' madarak az ágakonn
 ülvén, közélről láthaták fejedelmeket,
 az udvariakat, a' követeket. A' felek,
 reszketve, várva várták, felperes, alperes,
 a' nagy jeladást, a' szóra. „*Halljuk! Ám, jön a'*
 „*bűnös! Ne halljuk!*“ Így sikólt ezer torok.
 „*Imposztor!*“ E' szó vett erőt az előbbenin:
 mert sok „*latán*“ vólt itt is. „*Tsitt, tsürhe! Halljuk a'*
 „*Szajkót! Felelj te, állj ki, ülj le, e' fenyő*
 „*gerenda tsútstán! YO, EL REY, parantsolom.*“
 Ezt a' *Sas* — intvén a' levegői *fiskusok*
 előlülőjit, a' *füles Baglyot*, 's vele
 az *Ölyüt*. „Hatalmas, ellened vétett, király,
 „országod ellen, e' veszedelmes utazó —
 „személyed ellen, ez nagyobb! A' punktumok:
 „Idegen szokást, szót, kapkodott fel, imitt amott,
 „valamerre járt, kelt, 's így gyalázta mindenütt
 „sajátjainkat, hajdanit, mind mostanit,
 „kivált miólta emberi némelly hangokat
 „tud hangítsálni. A' *kevélység annyira*
 „*duzzasztja, hogy már több ezer meg ezer madár,*

„*mihent vele nem tart, 's nem tsudálja, mind botor,*
 „*az néki mind pór! Tudja jól, emlékezik*
 „*felsőged, a' múlt háború tüzét miként*
 „*szította, mint kém, esküdt tzimborájival,*
 „*gúnyolya törvényt és királyt, harambasa*
 „*lévén közöttök már most, a' szökevény gonosz-*
 „*tévő! No, az elmúlt, 's múlt esőnek, tudjuk azt,*
 „*nem kell köpönyeg. De, bár ne nyögnök azt mais!*
 „*Mit főz ma? Hallád, hogy miben kosztorkodott;*
 „*inert titkos — e' szót értheted — ezer mester ő:*
 „*tátos, kan ördög, Magyar, Irokéz, Török, a'*
 „*mi kell,*

„*most róka, farkas, most ökörszem, óriás.*

„*Hisz' ezekre tzéloz a' teremtő nagy szava!*

„*Mit főz ma? Kérdém. Halljad. A' felelet rövid.*“
 Ezt a' *Bagoly*, égő szemmel. — Az *Ölyű* váltja fel:
 „*Jól mondja bátsim, a' Bagoly, a' felelet rövid.*

„*Mi' tsinál ma? Nem ez a' bekkenő? Sándor,*

Edipus,

„*helyett, magam én, így óldozom én a' kún kötést:*

„*Új zürzavart kezd, a' lator, a' kameleon!*

„*Ezt bėbizonyítom: a' madarak osztályjait,*

„*(ide értve különös szót, beszédet, éneket)*

„*polgári jusaink ősi, örökös alapjait*

„*ingatja, keveri, zúzza, töri; világi nints,*

„*nints szent elötte! A' bizonyos, hogy elveszünk,*

„*vagy elfajúlunk, hogy ha felsőged sebünk*

„*nem orvosolja, hogy ha törvényt nem hozunk,*

„*a' tsatska szajkók viszketeges, ragadós dühe,*

„*mint pestis ellen!*“ — Itt heted hét ország szava

zendült az éig: „*Vas ketretzbe velek! Halált!*

„*Halált! Ne késsünk! Oh király! Halált, nekik!*“

Bezzeg, szepegett itt valaki! Kár, hogy nints foga:
 hejj, hogy tsikorgott volna! Mit tehetett, szegény!

Jól fel 's le tsapván, vagy kétszer, kemény madár-
 orrához állát: „*Pesztisz ellen?!*„ így *sziszeg*
 mérgébe', dül-fül, huh, tsak nem megöli magát!
 Lassan tsilapodott a' zaj. „*Audiatur et*
 „*pars altera!*“ *Latán*, vagy *latájn* nyelven rikólt
 a' horgas orrú *Szultán*. „*Uram! A' vád igaz.*
 „*Kétségbe esve, de — de, kevélyen vallom ezt.*
 „*Hiszen, ragadozók, ti nemeszitek egymást ti is?!*“
 Tsak ezt felelte, 's látván a' köz agyarkodást,
 mint néma bálvány hallgatott az alperes.

T A N Ú S Á G.

Ezólta hallgat, vagy nevet, az okosabb Magyar,
 tartván szokásit, és szavát, a' nemzetit.

E L N E F E L E J T S D.

Vevéd *Bohósdim*. A' *Tiéd*. *Fidibusz*, aludt
 pipádra; ha mesém új tüzet nem gyújthatott,
 újabb dologra: *hogy mutass több TÜKRÖKET!*
 De, égni látlak. Oh, tehát közölheted,
 szabadon, ha tetszik *Mómusom*, legelőször is
Pest Vármegyével, hogy velünk katzagjanak
 a' *Státusok* — vagy *Sztátuszok?* — ha perünk
 nagyobb
 boszszút nem indít, ha amaz álfény nem vakít,
 vesztünkre: „*Hogy már új Minerva lelkesít!*
 „*Auróra, Hébe, tzifra képeket mutat!*“
 De, a' *magyar nyelv* — ? „*Fót, fekete, kék, zöld,*
veress!“
Pogány imádság — üköm üke sугá — a' kereszt-
 járó boszorkány tántzonn, a' tokaji hegyen.

*A nyelv ügyében nincs tilalom? Erdély tavaly, úgy hallom, erről, hogy: Mi jobb? tanátszokott. Én azt kiáltom (fő katedrám jussa ez):
 Alortza, tsetseze, vesztik ősi karakterünk!
 Ruha-módi, korts nyelv, vesztik nemzeti Lételünk!*

Vers (jobb: versz!) 299.

Jegyzés. Ím az említett zsidó számok, 1-től, 10-ig, a' magyar kimondás szerint: *ekhod, snaim, slóso, arbo, khamiso, síso, sívo, smóno, tiso, azoro*; a' tizedek, 10, 20, 30, 's a' t. *azoro, ezrim, slósim, arbóim, khamósim, sísim, sviim, smónim, tísim*: 100: *meo*; 1000: *elf*, vagy *élef*; 10,000: *revóvo*.

